

بنگ اونیورسٹی

جمعیت و تنظیم خانواده

پروفیسر

بنفشہ باہری

سہیلہ مقیمی منشی

اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

انتشاریہ

۱۳۹۱

سرشناسه :	باهری، بنفشه، ۱۳۴۸
عنوان و پدیدآورنده :	جمعیت و تنظیم خانواده / پدیدآورندگان: بنفشه باهری، سهیلا مقیمی هنجنی
مشخصات نشر :	تهران: هیمة، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری :	۱۲۲ ص.: مصور.
شابک :	978-600-6060-21-7. ۷۵۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت :	کتابنامه، ص. ۱۲۲
موضوع :	جمعیت
موضوع :	جمعیت‌شناسی
موضوع :	تنظیم خانواده
موضوع :	آبستنی - - پیشگیری
شناسه انزوده :	مقیمی هنجنی، سهیلا، ۱۳۴۳
رده‌بندی کنگره :	۱۳۹۱ ج ۸ ب ۷۱/۸ HB
رده‌بندی دیویی :	۳۰۶.۶
شماره کتابشناسی ملی :	۳۰۹۸۰۸۱

نام کتاب :	جمعیت و تنظیم خانواده
پدیدآورندگان :	بنفشه باهری - سهیلا مقیمی هنجنی
ناشر :	هیمة
نوبت چاپ :	اول ۱۳۹۱
حروفچینی و صفحه آرایی :	گروه فنی انتشارات هیمة (پاک‌نژاد)
تیراژ :	۱۰۰۰ نسخه
قیمت :	۷۵۰۰ تومان
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۶۰۶۰-۲۱-۷

ISBN: 978-600-6060-21-7

آدرس دفتر مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، نرسیده به خیابان لبافی‌نژاد، نبش کوچه شعله‌ور، پلاک ۴، واحد ۱، انتشارات هیمة - تلفن: ۴۱-۶۶۵۶۶۵۴۰ - تلفکس: ۶۶۵۶۹۳۸۸

حق چاپ و نشر برای ناشر و مؤلفین محفوظ است و هرگونه نسخه‌برداری از آن پیگرد قانونی دارد.

خدمت به دانش‌پژوهان این آب و خاک، سعادت است که خداوند یکتا نصیب این مؤسسه گردانیده است.

انتشارات هیمه با تکیه بر نیروهای متخصص در زمینه تألیف انواع کتاب‌های آموزشی، دانشگاهی، فرهنگی و اجتماعی سعی بر این دارد که نیاز مخاطبان را در زمینه‌های مذکور برآورده سازد.

این مؤسسه سعی دارد که با انتشار کتاب‌های ارزنده و مفید، علاوه بر بار علمی، کیفیت و ظاهر کتاب از لحاظ حروفچینی و طراحی، نقش بسزایی در جذب مخاطبان داشته باشد.

استقبال مخاطبان از کتاب‌های منتشر شده این مؤسسه، مسئولیت ما را در این راستا سنگین‌تر کرده است و ما را بر آن داشت که از استادان برجسته علوم مختلف دعوت همکاری به عمل آوریم.

کتاب «جمعیت و تنظیم خانواده» تألیف خانم بنفشه باهری و خانم سهیلا مقیمی هنجانی می‌تواند برای دانشجویان و هموطنان عزیز کشورمان مفید و ارزشمند باشد، امید است این کتاب گامی هر چند کوتاه در جهت پیشرفت علمی جامعه ما به حساب آید.

امیدواریم مجموعه کتاب‌های این مؤسسه منبع مناسبی برای جوانان و دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان باشد تا بتوانیم در بالا بردن سطح دانش و فرهنگ فرزندان این مرز و بوم نقش مؤثری داشته باشیم.

مدیر مسئول
انتشارات هیمه

به نام خداوند بخشنده و مهربان

مقدمه پدیدآورندگان

حمد و سپاس می‌گوییم به درگاه خداوند که ما را مورد رحمت خود قرار داد و یاری‌مان کرد تا این کتاب را به سرانجام برسانیم.

توجه به امر بهداشت و ارتقاء سلامت به عنوان یکی از اولویت‌های مهم در برنامه‌های بهداشتی - درمانی در نظر گرفته می‌شود تا رفاه کامل جسمی، روحی - روانی و اجتماعی افراد جامعه فراهم شود. در این راستا بر آن شدیم تا کتاب حاضر را که مباحثی در رابطه با جمعیت و جمعیت‌شناسی، تنظیم خانواده و روش‌های پیشگیری از بارداری در بر دارد به رشته تحریر درآوریم و سعی کرده‌ایم که از آخرین منابع اطلاعات لازم را به شما عرضه داریم. امید است این کوشش گامی مختصر در زمینه ارتقاء سلامت در جامعه باشد.

در نهایت ندردانی خود را به خانواده‌های گرانقدرمان تقدیم می‌داریم که با صبر و همکاری خود ما را برای نگارش این کتاب یاری نمودند.

بر خود لازم می‌دانیم که از تلاش‌های مجدانه جناب آقای دکتر یوسفی، مدیر مسئول انتشارات هیمه، که خلق این کتاب بدون بهره‌گیری از دانش و مهارت و لطف ایشان ناممکن بود، همچنین از همکاری صمیمانه عزیزان واحد فنی انتشارات، کمال تشکر و ندردانی را به جا می‌آوریم.

انتظار داریم ما را از هرگونه انتقاد و پیشنهاد خود در جهت بهبود کیفیت کتاب آگاه سازید.

پدیدآورندگان

بنفشه باهری - سهیلا مقیمی هنجنی

فهرست مطالب

پیش‌گفتار اول جمعیت و جمعیت‌شناسی

۱۱

فصل ۱ | جمعیت و جمعیت‌شناسی

۳

۳	۱-۱	تعریف جمعیت
۳	۲-۱	اشکال جمعیت
۴	۳-۱	جمعیت‌شناسی
۵	۴-۱	بعد جمعیت
۵	۵-۱	ترکیب جمعیت
۱۰	۶-۱	مفهوم جمعیت ایستا
۱۰	۷-۱	تراکم جمعیت
۱۱	۸-۱	توزیع مکانی جمعیت و توزیع تراکم زیستی جمعیت
۱۱	۹-۱	فعالیت و اشتغال جمعیت
۱۱	۱-۹-۱	جمعیت فعال
۱۲	۲-۹-۱	جمعیت غیرفعال
۱۲	۱۰-۱	نظریه‌های جمعیتی
۱۴	۱۱-۱	روش‌های کلاسیک مطالعه جمعیت
۱۶	۱۲-۱	انواع خطا در داده‌های جمعیت‌شناسی

فصل ۲ | حرکات جمعیت و شاخص‌های جمعیتی

۱۷

۱۷	۱-۲	ولادت و باروری
۱۸	۱-۱-۲	باروری واقعی و عملی:
۱۸	۲-۱-۲	الگوهای باروری
۱۹	۲-۲	عوامل موثر در میزان باروری زنان

۲۱	۳-۲ شاخص‌های ولادت و باروری
۲۳	۴-۲ مرگ و میر
۲۳	۱-۴-۲ عوامل موثر در مرگ و میر افراد
۲۴	۲-۴-۲ محدودیت‌های مربوط به داده‌های مرگ و میر
۲۴	۳-۴-۲ شاخص‌های مرگ و میر
۲۸	۵-۲ امید زندگی
۲۸	۶-۲ میزان بقا
۲۸	۷-۲ مهاجرت
۳۱	۸-۲ شاخص‌های ازدواج
۳۳	۹-۲ شاخص‌های طلاق
۳۳	۱۰-۲ جنبه‌های اپیدمیولوژی بهداشت و حرکات جمعیت

۳۵

سیاست‌های جمعیتی

فصل ۳

۳۵	۱-۳ تاریخچه سیاست‌های جمعیتی
۳۶	۱-۱-۳ تعریف سیاست جمعیتی
۳۶	۲-۱-۳ زمینه و خاستگاه سیاست جمعیتی
۳۶	۳-۱-۳ مدل عوامل سیاست جمعیتی
۳۷	۴-۱-۳ انواع سیاست‌های جمعیتی
۴۰	۲-۳ سیاست‌های جمعیتی در ایران

۴۱

مشکلات ناشی از افزایش بی‌رویه جمعیت

فصل ۴

۴۱	۱-۴ جمعیت: منبع تولید و عامل مصرف
۴۳	۲-۴ جوانی جمعیت
۴۳	۳-۴ تغذیه
۴۴	۴-۴ اشتغال
۴۵	۵-۴ مسکن
۴۶	۶-۴ محدودیت منابع طبیعی

۴۷	محدودیت اراضی قابل کشت	۷-۴
۴۸	محدودیت آب قابل مصرف	۸-۴
۴۸	قدرت کنش محدوده کره زمین	۹-۴
۴۹	بیماری‌ها و عواقب بهداشتی	۱۰-۴
۵۲	مشکلات اجتماعی	۱۱-۴
۵۴	دورنمای کلی از اثرات سوء بحران‌های زیست محیطی	۱-۱۱-۴
۵۵	روش‌های مقابله با افزایش بی‌رویه جمعیت	۲-۱۱-۴

فصل ۵ | هزاره جمعیتی و زمان دوبرابر شدن جمعیت ۵۹

۵۹	زمان دوبرابر شدن	۱-۵
۵۹	رشد جمعیت	۲-۵
۶۰	وضعیت افزایش جمعیت جهان	۳-۵

بخش دوم | تنظیم خانواده ۶۱

فصل ۶ | سلامت باروری و تنظیم خانواده ۶۳

۶۳	اهداف و حقوق باروری	۱-۶
۶۴	مادری ایمن	۲-۶
۶۴	تنظیم خانواده	۳-۶
۶۴	تاریخچه استفاده از وسایل پیشگیری از بارداری	۴-۶
۶۶	تاریخچه تنظیم خانواده در ایران	۵-۶
۶۷	ادیان و تنظیم خانواده	۶-۶
۶۷	مسیحیت و تنظیم خانواده	۷-۶
۶۸	دین یهود و تنظیم خانواده	۸-۶
۶۸	دین اسلام و تنظیم خانواده	۹-۶
۶۸	اهداف تنظیم خانواده	۱۰-۶
۶۹	عوامل مهم موفقیت در تنظیم خانواده	۱۱-۶

۷۰	۱۲-۶	تاثیر آموزش در برنامه‌های تنظیم خانواده
۷۰	۱-۱۲-۶	اهداف آموزش:
۷۱	۲-۱۲-۶	وسایل آموزشی:
۷۱	۳-۱۲-۶	وسایل کمک آموزشی:
۷۱	۴-۱۲-۶	روش‌های آموزش برنامه‌های تنظیم خانواده
۷۴	۱۳-۶	نحوه ارتباط با مردم برای ارائه خدمات بهداشت و تنظیم خانواده
۷۵	۱۴-۶	ارتباط در آموزش
۷۷	۱۵-۶	برنامه‌ریزی در بهداشت و تنظیم خانواده
۷۷	۱۶-۶	توانایی اجرایی
۷۸	۱۷-۶	ارزیابی برنامه‌های تنظیم خانواده

فصل ۷ | مروری بر آناتومی و فیزیولوژی دستگاه تناسلی ۸۱

۸۱	۱-۷	دستگاه تناسلی و تولید مثل زن
۸۱	۱-۱-۷	دستگاه تناسلی خارجی
۸۲	۲-۱-۷	دستگاه تناسلی داخلی:
۸۴	۳-۱-۷	استروژن
۸۴	۴-۱-۷	پروژسترون
۸۵	۵-۱-۷	تخمک گذاری
۸۶	۶-۱-۷	قاعدگی
۸۸	۷-۱-۷	حاملگی
۸۸	۸-۱-۷	یانسگی
۸۹	۲-۷	دستگاه تناسلی و تولیدمثل مرد
۸۹	۱-۲-۷	بیضه‌ها
۸۹	۲-۲-۷	اپیدیدیم
۸۹	۳-۲-۷	مجرای منی بر
۹۰	۴-۲-۷	پیشابراه
۹۰	۵-۲-۷	کیسه‌های منی
۹۰	۶-۲-۷	پروستات

۹۰	۷-۲-۷	غدد بولبوارترال
۹۰	۸-۲-۷	آلت تناسلی

فصل ۸ | روش‌های پیشگیری از باروری ۹۱

۹۱	۱-۸	میزان حفاظت زوجین
۹۱	۲-۸	شریب شکست
۹۱	۳-۸	روش‌های پیشگیری از بارداری عبارتند از:
۹۱	۱-۳-۸	روش‌های طبیعی:
۹۲	۲-۳-۸	روش‌های طبی (هورمونی):
۹۲	۳-۳-۸	روش‌های مکانیکی:
۹۲	۴-۳-۸	روش‌های دائمی (عقیم سازی)
۹۲	۴-۸	روش‌های طبیعی پیشگیری از بارداری
۹۲	۱-۴-۸	روش نزدیکی منقطع
۹۳	۲-۴-۸	روش دوره مطمئن
۹۵	۵-۸	روش‌های طبی پیشگیری از بارداری
۹۵	۱-۵-۸	قرص‌های ترکیبی پیشگیری از بارداری
۱۰۰	۲-۵-۸	قرص‌های پروژسترونی پیشگیری از بارداری
۱۰۲	۳-۵-۸	روش اورژانس پیشگیری از بارداری
۱۰۴	۴-۵-۸	آمپول‌های تزریقی ضد بارداری
۱۰۸	۵-۵-۸	کنتراستیوهای زیر جلدی
۱۰۸	۶-۵-۸	برچسب‌های ضد بارداری
۱۰۹	۷-۵-۸	حلقه واژینال
۱۰۹	۶-۸	روش‌های مکانیکی پیشگیری از بارداری
۱۰۹	۱-۶-۸	کاندوم

۱۱۱	دیفراگم	۲-۶-۸
۱۱۲	کلاهیك دهانه رحم	۳-۶-۸
۱۱۲	اسفنچ	۴-۶-۸
۱۱۳	اسپرم كش ها	۵-۶-۸
۱۱۳	وسایل داخل رحمی (آیودی)	۶-۶-۸
۱۱۵	روش های جراحی جلوگیری از بارداری	۷-۸
۱۱۵	بستن لوله رحمی (توبکتومی)	۱-۷-۸
۱۱۹	بستن لوله های اسپرم بر (واژکتومی بدون تیغ جراحی)	۲-۷-۸
۱۲۲		منابع